

Identifiering av slaktdjur och kontroll av hästpass

Här ger Livsmedelsverket en instruktion för hur kontrollen ska genomföras av verkets egen personal utifrån kraven i lagstiftningen.

När djur kommer till ett slakteri ska de gå att identifiera så att deras ursprung kan spåras. Läs om vilka krav som finns på märkning för djur som ska gå till slakt och vilka åtgärder som ska vidtas i de fall det inte går att identifiera djuren på ett tillfredsställande sätt.

Identifiering av slaktdjur

För att ursprunget till de djur som kommer till ett slakteri ska kunna spåras, ska det gå att identifiera varje djur eller, i tillämpliga fall, varje sändning av djur. Se punkt 3 i avsnitt I, kapitel IV i bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004. Det är viktigt då det bland annat handlar om möjlighet till smittspårning.

Ansvar och krav på djurhållare

Det finns regler för hur de olika djurslagen ska märkas. Dessa regler kan skiljas åt beroende på om djuren enbart är uppfödda för att gå till slakt eller om de ska användas som livdjur. Det är djurhållarens ansvar att följa märkningsreglerna som regleras bland annat i SJVFS 2021:13 samt i förordningarna (EU) 2019/2035, (EU) 2016/429 samt (EU) 2021/520.

Märkningsregler för olika djurslag

Här följer en kort sammanfattning av vilka märkningskrav som gäller för tama hov- och klövdjur, som ska skickas till slakt. För de senaste reglerna hänvisar vi till Jordbruksverkets webbplats, som vi länkar till under varje djurslag.

Krav på märkning av nötkreatur

Nötkreatur ska vara märkta i båda öronen redan som kalv med gula öronbrickor som innehåller landsbeteckningen för Sverige (SE), födelseanläggningens registreringsnummer, individnummer och kontrollsiffra. Det är tillåtet att byta ut ena öronbrickan till en godkänd elektronisk öronbricka.

Handskriven reservbricka är godkänd i kombination med en originalbricka.

Vanliga öronbrickor är av flaggtyp medan elektroniska kan vara runda.

Importerade djur har röda öronbrickor.

Jordbruksverkets regler för märkning av nötkreatur

Krav på märkning av får och getter

Kraven på märkning av får och getter ser olika ut beroende på om de ska bli ett år eller äldre, eller om de inte ska bli äldre än ett år. Det betyder i praktiken om de är avsedda att slaktas som lamm eller om de ska sparas till livdjur.

Det finns fyra typer av godkända öronbrickor för får och getter: öronbricka av flaggtyp, rund öronbricka, öronbricka av bygeltyp i metall eller plast samt elektronisk öronbricka.

Öronbrickor av plast finns i olika färger.

För djur som ska slaktas före ett års ålder räcker det med att de är märkta med en öronbricka och det finns inte krav på att de ska ha ett individnummer. Det vanligaste är att de har en öronbricka där endast landsbeteckningen för Sverige (SE) samt födelseanläggningens registreringsnummer finns angivet.

För vuxna djur som är över ett år gamla gäller att de ska vara märkta med två öronbrickor, en i varje öra, och att de ska ha ett individnummer.

Krav på märkning av tamsvin

Tamsvin ska vara märkta med en öronbricka eller tatuering vid leverans till slakteri. Öronbrickan ska innehålla landsbeteckningen för Sverige (SE) och födelseanläggningens registreringsnummer. Individnummer är frivilligt. Öronbrickan kan vara rund eller av flaggtyp och finns i flera färger. Även elektronisk öronbricka är tillåten.

Tatueringen kan antingen innehålla landsbeteckningen för Sverige (SE) och födelseanläggningens registreringsnummer – eller, om tamsvinen levereras direkt till ett slakteri från anläggningen som de föddes på, vara märkta med ett leverantörsnummer i stället för landsbeteckningen SE och födelseanläggningens registreringsnummer.

Jordbruksverket regler för märkning av grisar

Krav på märkning av hästar

Alla hästar ska ha ett hästpäss. Under årens lopp har reglerna ändrats och eftersom hästar kan leva länge och bli gamla kan det förekomma olika varianter av hästpäss. Kraven varierar också beroende på vilka krav som gällde när hästen registrerades och passet utfärdades.

Hästar som fått pass utfärdade före 2009 har kunnat identifieras på flera sätt, antingen med chip, frysmärkning, brännmärkning (om hästarna identifierats för första gången i annat land) eller med enbart konturdiagram och signalement. Från 2009 försvann möjligheten att enbart identifiera med konturdiagram och signalement när pass skulle utfärdas. Det innebär att en äldre häst som fått sitt pass utfärdat före 2009 kan vara omärkt och måste då identifieras med hjälp av signalement och konturdiagram.

Alla hästar som föds idag ska märkas med chip som innehåller födelselandets landskod, för Sverige är det 752. Se punkt 1 i del 1 bilaga I till förordning (EU) 2021/963. Chipets placering ska vara mellan nacke och manke mitt på halsen vid nackbandet (var chipet är placerat ska framgå av hästpasset). Chipet placeras vanligen på hästens vänstra sida av halsen.

Jordbruksverkets regler om märkning av hästar

För att en häst ska kunna mottas på ett slakteri krävs i normalfallet ett pass. Det finns ett undantag och det gäller hästar som levereras till slakteriet direkt från den anläggning där de är uppfödda och som inte har uppnått tolv månaders ålder. För dessa hästar räcker det att de är chipmärkta och åtföljs av information från livsmedelskedjan (FCI) som hänvisar till chipnumret, se artikel 43.2 i förordning (EU) 2021/963.

Hästpäss

Registrering i centrala hästdatabasen

Alla hästar som är i Sverige längre än 90 dagar ska vara registrerade i den centrala hästdatabasen (CHDB). Syftet med CHDB är att samla information om hästar i Sverige på ett ställe. Där finns även uppgifter om hästen fortfarande ingår i livsmedelskedjan och därmed kan slaktas för att bli livsmedel. Jordbruksverket får uppgifterna från avelsorganisationernas och de registerförande föreningarnas databaser.

Se förordning (EU) 2021/963 om identifiering och registrering av hästdjur.

Ansvar och krav på slakteri

Slakterierna ska ha HACCP-baserade förfarande så att varje djur eller parti av djur som tas emot på slakteriets område har identifierats på ett ändamålsenligt sätt. Se punkt 1 och 2 i avsnitt II i bilaga II till förordning (EG) nr 853/2004. Alla djur eller sändningar av djur ska gå att identifiera så att deras ursprung kan spåras. Se punkt 3 i avsnitt I, kapitel IV i bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004.

Identifiering av djur eller parti/sändning av djur sker oftast på gruppnivå vid ankomsten till slakteriet. Företaget ska ha rutiner för att kontrollera djuren och medföljande leverantörsgarantier samt för att djuret eller partiet/sändningen av djur åtföljs av relevant information från livsmedelskedjan (FCI). Identifiering av

djur med individuell märkning sker på individnivå, för de djurslagskategorier där det är aktuellt. Det är slakteriet som ansvarar för att uppdatera nötkreatursregistret (CDB) dvs. registrera att djuren har slaktats.

Inför slakt av tama hästdjur ska slakteriföretagaren ha tillgång till centrala hästdatabasen (CHDB) för att kunna kontrollera hästens status i livsmedelskedjan. Se artikel 7.2 i förordning (EU) 2021/963. Slakterierna har i dagsläget inte tillgång till CHDB men det har de officiella veterinärerna (OV) vid Livsmedelsverket. Genom kontroll i CHDB kan slakteriet avgöra om hästen ingår eller är tagen ur livsmedelskedjan redan innan den tas till slakt, vilket gör att man kan undvika onödiga transporter till slakteriet för de djur som inte får bli livsmedel.

Livsmedelsföretagaren ska också kontrollera de pass som åtföljer tama hästdjur för att se till att djuret även där är avsett för slakt i livsmedelssyfte, se punkt 8 i avsnitt III i bilaga II till förordning (EG) nr 853/2004 och artikel 38 i förordning (EU) 2021/963.

Om det framkommer problem med identifiering av djur ska företaget informera den officiella veterinären. Se punkt 3 i avsnitt II i bilaga II till förordning (EG) nr 853/2004.

Ansvar och krav på officiella veterinärer

Om livsmedelsföretagaren upptäcker problem med identifieringen, exempelvis då märkningskraven inte är uppfyllda eller märkningen är felaktig eller vilseledande, ska företagaren underrätta den officiella veterinären (OV) om det. Företaget ska då vidta åtgärder för att se till att djuret inte slaktas förrän veterinären har gjort sin bedömning. Vilka dessa åtgärder är beror på vilken typ av brist som identifierats. Om företaget inte vidtar nödvändiga åtgärder måste OV överväga om beslut om åtgärder behöver fattas. Djur vars identitet inte går att fastställa ska avlivas separat och förklaras otjänliga som livsmedel. Se artikel 43.1 i förordning (EU) 2019/627.

Den officiella veterinären (OV) ska kontrollera att livsmedelsföretagaren säkerställer att djur som tas emot för slakt är korrekt identifierade. Se artikel 43.1 i förordning (EU) 2019/627. Detta sker dels genom kontroll av djurägarförsäkran i samband med AM-besiktningen och dels genom revisioner.

Åtgärder om bristfälligt identifierade slaktdjur påvisas

Om bristfälligt identifierade djur påträffas ska den officiella veterinären ge slakteriet möjlighet att utreda berörda djurs identitet. Utredningen kan omfatta kontakter med djurägare, transportör, Jordbruksverket mm.

För att djurets/djurens identitet ska bedömas ha kunnat fastställas så måste sambandet mellan information från livsmedelskedjan (FCI) och det/de berörda djuret/djuren ha kunnat säkerställas. I de fall det förekommer djur som är bristfälligt märkta eller det föreligger andra omständigheter som gör att det inte direkt går att fastställa djurets/djurens identitet ges Livsmedelsföretagaren 24 timmar att utreda om det går att säkerställa djurets/djurens identitet. Se artikel 40 i förordning (EU) 2019/627.

Åtgärder under utredning av identitet

Om berörda djur fortfarande lever och om inga tungt vägande djurskyddsskäl föreligger som kräver att ett djur slaktas/avlivas omgående får officiell veterinär tillåta att slakten av djuren skjuts upp tills dess att utredningen av identiteten är klar, dock längst i 24 timmar efter det/de berörda djurets/djurens ankomst till slakteriet.

Den officiella veterinären (OV) kan fatta beslut om att tillåta separat slakt av aktuella djur i de fall där OV bedömer att aktuella djurs identitet kommer att kunna fastställas inom 24 timmar och/eller att tungt vägande djurskyddsskäl föreligger.

Sådan slakt ska ske separat från slakt av andra djur. Det är viktigt att informera slakteriet om att aktuella slaktkroppar och slaktbiprodukter ska lagras separat från övrigt kött tills identiteten har fastställts.

Beslut om separat slakt ska vid behov vara skriftligt.

Har djuret redan slaktats när bristerna i identitetsuppgifterna upptäcks ska slakteriet säkerställa att aktuella slaktkroppar och slaktbiprodukter lagras separat från övrigt kött under den tid identiteten utreds. Se artikel 40.2 i förordning (EU) 2019/627.

Beslut om särhållande av kött ska vid behov vara skriftligt.

Bedömning av resultat vid utredning av identitet

Krav för att djur ska kunna slaktas är att alla djur eller sändningar av djur ska gå att identifiera så att deras ursprung kan spåras. Se punkt 3 i avsnitt I, kapitel IV i bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004.

Som riktlinjer för när vi kan anse att djuren är tillräckligt identifierade så att deras ursprung kan spåras följer här några exempel:

- När det saknas märkning på djuret men slakteriets utredning visar att djuret tillhör ett visst parti djur och det går att fastställa från vilken besättning den kommer ifrån, kan djuret anses vara identifierat så att dess ursprung kan spåras. Detta gäller för djur som inte omfattas av kraven på individnummer exempelvis slaktsvin och lamm.
- För djur som omfattas av krav på märkning med individnummer, exempelvis nötkreatur, måste slakteriet kunna visa på information som kopplar djuret till en viss identitet. Ett exempel är i de fall djurägaren har skickat med saknade öronbrickor till ett djur som inte går att komma nära för att sätta i ersättningsbrickor, då finns en koppling mellan individ och identitet även om djuret inte är korrekt märkt. Ett annat exempel är om ett öronmärke har upphittats i djurtransporten och det endast finns ett djur som saknar öronmärkning i sändningen och märkningen stämmer med leverantörsgarantier och information från livsmedelskedjan (FCI).
- En sändning med helt omärkta tamsvin som levereras till ett slakteri där de inte går att förväxla med andra tamsvin, exempelvis där det är bara en leverantör och antal och dokumentation är korrekt. Dessa tamsvin kan anses vara identifierade så att deras ursprung kan spåras om de inte blandas med andra tamsvin i stallet och särhålls från andra tamsvin i slakten.

Åtgärder om identitet inte kan fastställas inom 24 timmar

Om slakteriet uppger att utredning av identitet inte kommer att ske inom 24 timmar eller om berörda djurs identitet inte kan fastställas inom 24 timmar trots utredning ska officiell veterinär besluta om separat avlivning och otjänligförklarande. Se artikel 43.1 i förordning (EU) 2019/627. Beslut om avlivning och otjänligförklarande av levande djur ska alltid vara skriftligt.

Om djuret redan är slaktat ska köttet förklaras otjänligt som livsmedel eftersom djur som inte är korrekt identifierade inte får användas som livsmedel. Se artikel 43.1 i förordning (EU) 2019/627. Om djuret redan är slaktat används artikel 45 i förordning (EU) 2019/627 som stöd för otjänligförklarandet. Beslut om otjänligförklarande av kött ska alltid vara skriftligt.

I dessa fall ska den officiella veterinären också meddela behörig myndighet om det inträffade, se artikel 39.2 b i förordning (EU) 2019/627. Det görs genom att skicka *Meddelande om djur vars identitet inte kunnat fastställas* till Jordbruksverket när det gäller nötkreatur, svin, får och get och till länsstyrelsen i berört län när det gäller häst. Jordbruksverket eller länsstyrelsen ska enbart meddelas för djur vars identitet inte har kunnat fastställas och därmed heller inte har kunnat accepteras till slakt dvs. aktuellt/aktuella djur har avlivats och förklarats otjänliga som livsmedel.

Bristfälligt märkta djur

Jordbruksverket eller länsstyrelsen ska inte meddelas om djur påträffas som är bristfälligt märkta t.ex. som saknar öronbricka eller tatuering, men där det går att fastställa identiteten.

Hästpäss

Här följer en sammanfattning av information om pass som gäller för hästdjur. Definitionen hästdjur omfattar arter som tillhör släktet Equus, inklusive hästar, åsnor och zebror samt korsningar mellan dessa arter, se artikel 2 i förordning (EU) 2021/963.

Passhistorik

Krav på identitetshandling för hästdjur kom för medlemsstaterna i EU redan 1991. Dessa krav omfattade inte alla individer utan bara de som skulle stambokföras eller förflyttas. Krav på hästpass infördes i EU för alla hästar som föddes efter den 1 januari 1998. I dessa första pass fanns inte avsnittet om medicinsk behandling, vilket infördes år 2000. Då tillkom också kravet på ett unikt livslångt identitetsnummer. 2009 kom nya regler vilka innebar krav på pass för alla hästar, även för de födda före 1998.

Hästpass utfärdade före 2009

För gamla pass fanns inga krav på att det skulle vara odelbara vilket innebär att de kunde bestå av lösa blad. Det som är viktigt om du stöter på ett sådant pass är att kontrollera att alla sidor finns med. Före 2009 fanns inte heller krav på att hästen skulle vara märkt. Identifiering kunde då göras med enbart konturdiagram och signalement. Passen skulle vara på gemensamhetsspråken vilket gör att de inte alltid står på svenska eller engelska ifall det är en häst som införts från annat EU-land till Sverige.

Från den 1 juli 2000 tillkom avsnitt IX "medicinsk behandling" och krav på livslångt identitetsnummer. Detta nummer är samma som hästens registreringsnummer från den registrerande rasföreningen och inte samma sak som UELN-nummer. Reglerna återfinns i de nu upphävda akterna Rådets direktiv 90/427/EEG, Kommissionens beslut 93/623/EEG samt Kommissionens beslut om ändring av beslut 93/623/EEG (2000/68/EEG)

Hästpass utfärdade mellan 1 juli 2009 och 2016

Passet ska vara odelbart och det ska innehålla ett UELN-nummer. UELN-koden behöver inte finnas på varje sida i passet men ska framgå i avsnitt I, Del A och i avsnitt IX i passet. ID-märkning krävs, det vill säga chip-, frys- eller brännmärkning som kopplas till passet. Kravet på konturdiagram är borttaget om hästen är chipmärkt. Informationen i alla pass ska vara på engelska, franska samt ett officiellt språk i den utfärdande medlemsstaten, för Sveriges del på svenska. Reglerna återfinns i den nu upphävda förordningen (EG) nr 504/2008.

Mer information om UELN-nummer

Hästpass utfärdade mellan 2016 och 2021

Avsnitt I-III i passet ska vara i odelbart format och med sidnumrering i form av "sidnummer/totalt antal sidor". Om hästpassnummer/serienummer används ska det vara tryckt på minst avsnitt I-III. Medicinsk behandling har fått annat avsnittsnummer och ligger under avsnitt II. Kravet på konturdiagram är återinfört. Fortsatt krav på märkning och UELN-nummer. Se del 2 i bilaga I till förordning (EU) 2015/262.

Hästpass utfärdade efter den 21 april 2021

Till och med den 27 januari 2022 gäller samma utformning som tidigare. Hästar som identifieras från och med den 21 april 2021 ska märkas med ett chip som börjar med landsnumret för den aktuella medlemsstaten. För Sveriges del ska chipnumret börja på 752. Se punkt 1 i del 1 bilaga I till förordning (EU) förordning 2021/963. Formen på hästdjurets siluett i det konturdiagram som föreskrivs i avsnitt I del B får anpassas om handlingen utfärdas för ett annat hästdjur än en häst.

Kontroll av uppgifter i centrala hästdatabasen och hästpass vid slakt

Vid kontroll av hästars livsmedelsduglighet finns två källor – dels uppgifter i centrala hästdatabasen (CHDB) vid Jordbruksverket, dels hästens pass som ska följa med djuret till slakt. Slakteriföretagarna har i dagsläget inte tillgång till CHDB men det har de officiella veterinärerna (OV) vid Livsmedelsverket.

Under årens lopp har oegentligheter avseende hästpass vid olika tillfällen uppmärksamats i Europa. Även i Sverige har det förekommit att uppgifter i hästpass inte stämt överens med uppgifterna i CHDB, där hästarna varit urtagna ur livsmedelskedjan. Livsmedelsverket och Jordbruksverket arbetar gemensamt för att slakteriföretagarna ska få tillgång till CHDB och att samtliga slakterier ska använda sig av både CHDB och hästens pass för att avgöra om hästen kan slaktas för att bli livsmedel.

Livsmedelsföretagaren ska kontrollera de pass som åtföljer tama hästdjur för att se till att djuret är avsett för slakt i livsmedelssyfte, se punkt 8 i avsnitt III i bilaga II till förordning (EG) nr 853/2004.

Om livsmedelsföretagaren beslutat att ta emot hästen för slakt ska även den officiella veterinären kontrollera

samtliga pass för att säkerställa att inga hästdjur slaktas som har uteslutits ur livsmedelskedjan.

Hästpasset ska vara ett originalpass. Om hästen förlorat sitt pass och fått ett nytt ersättningspass eller duplikatpass utfärdat kan den inte accepteras för slakt. Se punkt 1 b i artikel 38 i förordning (EU) 2021/963. Det ska framgå av passet att det är ett duplikatpass. På nyare pass står det tydligt på första sidan. På äldre pass kan det vara svårare att hitta. Hästar som identifieras och får sitt pass utfärdat efter ett års ålder tas idag automatiskt ut ur livsmedelskedjan genom att tilldelas ett duplikatpass. Se artikel 21 och artikel 25.1 b i förordning (EU) 2021/963.

Tänk på att hästar ofta kommer från andra länder än Sverige så det är ganska vanligt att de har pass som är utfärdade i ett annat EU-land. När de tilläggsregistreras i Sverige får de behålla det ursprungliga passet med en notering att de även är införda i den svenska rasföreningens register. Det gör att det förekommer ganska många varianter av hästpasset men de ska innehålla alla obligatoriska delar för att hästen ska kunna accepteras för slakt.

I väntan på att Jordbruksverket ska ge slakterierna behörighet till centrala hästdatabasen (CHDB)

Under en övergångsperiod, i väntan på att slakterierna får tillgång till CHDB ska OV kontrollera uppgifterna i databasen åt slakteriet. Företaget behöver därför meddela OV minst 24 timmar i förväg vilka hästar som är planerade för slakt. Har hästen tagits ur livsmedelskedjan enligt CHDB så ska den inte presenteras för slakt vid slakteriet.

När företagen fått tillgång till CHDB ska det fungera enligt följande:

- Samtliga företag kontrollerar både pass och uppgifterna i centrala hästdatabasen inför slakt av häst. Passet följer med hästen och ska kontrolleras senast när hästen anländer till slakt tillsammans med hästens identitet. Uppgifterna i hästdatabasen kontrolleras innan hästen anländer.
- Om det någonstans i dessa två källor (pass eller databas) finns uppgifter om att hästen är tagen ur livsmedelskedjan så får den inte slaktas.
- Om ett företag inte har kontrollerat detta för att försäkra sig om att djuret är livsmedelsdugligt och det visar sig att hästen inte är det enligt någon av de två källorna, så innebär det en avvikelse mot kraven avseende dokumentkontroll/FCI. Djuret ifråga ska avisas från slakt av OV.

Tips vid kontroll av hästpasset

- Förvissa dig om att slakteriet har kontrollerat hästens identitet och att det är rätt hästpasset som följer med hästen.

Om det är en äldre häst som fått sitt pass utfärdat före 2009 kan den sakna märkning. Identiteten ska då kontrolleras mot konturdiagram och signalement.

Om hästen är märkt med chip, frysmärkning eller är märkt på annat synligt eller avläsbart sätt behöver identiteten inte stämmas av mot signalement. Då räcker det att jämföra det avlästa numret eller märkningen med det som finns angivet i passet. Observera att UELN-nummer kan vara förvillande lika chipnummer eftersom de kan börja med samma landsnummer. Det är viktigt att noggrant kontrollera chipnumret mot rätt nummer i passet.

- Kontrollera att passet är ett originalpass. Hästar med ersättningspass och duplikatpass kan inte tas till slakt då de är uteslutna ur livsmedelskedjan.
- Det är viktigt att kontrollera att alla sidor finns kvar i passet. Det har förekommit att sidor har tagits bort för att dölja medicinska behandlingar och annat som skulle kunna utesluta hästen från livsmedelskedjan.
- Kontrollera avsnittet där medicinska behandlingar och administration av veterinärmedicinska läkemedel finns angivna så att hästen inte är urtagen ur livsmedelskedjan, det vill säga att den inte är avsedd för att användas som livsmedel.

- Kontrollera UELN-nummer eller hästpassnummer (unikt identitetsnummer) för att kunna ange detta i slaktintyget för häst.

Senast uppdaterad 21 mars 2025 Ansvarig grupp LMK_KS